Шостко О. Ю.
доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри кримінології
та кримінально-виконавчого права
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого

ОКРЕМІ ПИТАННЯ МІНІМІЗАЦІЇ НЕГАТИВНОГО ВПЛИВУ ОРГАНІЗОВАНОЇ ЗЛОЧИННОСТІ В УКРАЇНІ З УРАХУВАННЯМ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ

В Україні вже давно існує нагальна потреба розробки дієвої стратегії у сфері запобігання і протидії організованій злочинності з урахуванням позитивного зарубіжного досвіду і загальноєвропейської політики протидії організованій злочинності.

Головна мета такої стратегії, а головне, її практичного втілення - обмеження масштабів організованої злочинної діяльності. Однак слід зазначити, що до цього часу в нашій країні не створено ефективної системи протидії організованій злочинності. Щоб змінити ситуацію на краще, потрібні постійні комплексні й радикальні заходи. Система кримінальної юстиції неспроможна власними силами виконати це завдання. Загальносоціальне запобігання організованій злочинності повинно бути основним фундаментом для мінімізації негативних проявів організованої злочинності.

Щодо роботи спеціальних суб'єктів протидії організованій злочинності, слід зазначити, що їх діяльність до цього часу спрямована на викриття найбільш очевидних злочинів і найменш законспірованої діяльності, яка потім і відображається у статистичній звітності. Невипадково, після 2000 р. спостерігається стійка тенденція до зменшення кількості виявлених організованих груп і злочинних організацій і, відповідно, злочинів, які вчинили учасники стійких злочинних об'єднань.

За відсутності систематичних і надійних досліджень латентності злочинів, вчинених стійкими злочинними об'єднаннями, ми до цього часу навіть приблизно не знаємо обсягів фактичної організованої злочинної діяльності. Відповідно і заходи протидії не можуть бути адекватними й ефективними

В контексті проактивного (випереджаючого) підходу, необхідно переходити від аналізу окремих злочинів, скоєних організованими групами і злочинними організаціями, до відстеження всієї злочинної діяльності організованих спільнот, ролі кожного з її учасників. У зв'язку з цим слід ширше використовувати аналітичні можливості органів кримінальної юстиції - суб'єктів протидії організованій злочинності, які мають збирати дані (інформацію), що допомагає зрозуміти фінансове підґрунтя й рівень проникнення організованих груп та злочинних організацій у легальну економіку. Вважаємо, що цим може займатися спеціальна (аналітична) міжвідомча група, до складу якої входять представники різних органів кримінальної юстиції, які мають право проводити негласні слідчі (розшукові) дії та здійснювати досудове розслідування, а також експерти - науковці. Метою роботи групи є вироблення контрзаходів із захисту легальних секторів економіки, а також, у разі потреби, окремих організацій,

підприємств. Слід звернути увагу на важливість вивчення криміногенної ситуації в певному районі (регіоні), галузі економіки тощо за допомогою тактичного й стратегічного аналізу.

Зарубіжний досвід свідчить, що ефективно протидіяти організованій злочинності спроможні потужні й самостійні державні служби (агенства), які мають спеціальну компетенцію у сфері боротьби з організованою злочинністю (Велика Британія, Італія, США). В деяких країнах активно діють тимчасові групи, що складаються із представників різних правоохоронних органів (це так звані "ударні" групи). Вони створюються для проведення комплексного розслідування найбільш небезпечної діяльності організованих злочинних об'єднань. Це прискорює збирання необхідних доказів, концентрує ресурси, дозволяє швидко реагувати на зміни злочинного середовища, а залучення фахівців різного профілю впливає на чіткий розподіл обов'язків.

Організована злочинність виходить за межі кордонів однієї держави. Вона є глобальним викликом світовій спільноті. Ефективна протидія організованій злочинності з урахуванням факту її глобалізації та приголомшливого розмаху отриманих нею прибутків, неможлива без скоординованої дії міжнародної спільноти, подолання міждержавних законодавчих колізій.

Згідно з доповіддю Європолу за 2013 р. "Оцінка загроз з боку організованої злочинності", у державах-членах ЄС діють близько 3600 організованих злочинних угруповань. Найбільшу активність злочинці проявляють на таких нелегальних ринках, як незаконний обіг наркотиків (зокрема, виробництво і розповсюдження синтетичних наркотиків), торгівля людьми, контрафактні товари, злочини у сфері економіки, нелегальна імміграція, шахрайство, кіберзлочинність, відмивання грошей [1].

Видається надзвичайно важливою активна співпраця українських компетентних органів із Європолом та Євроюстом. Наприклад, кількість справ, у яких держави-члени звертались за допомогою до Євроюсту щодо злочинів, які належать до його компетенції, збільшилася на 14,5 відсотка, від 1576 випадків у 2013 році до 1804 в 2014 році [2].

Для проведення досудового розслідування злочинів, вчинених організованими злочинними угрупованнями на території різних країн, однією з найбільш ефективних форм правової допомоги вважаємо інститут спільних слідчих груп.

Література

1. Про затвердження Річної Національної програми співробітництва Україна - НАТО на 2015 рік : Указ Президента України від 23 квіт. 2015 р. №238/201 // Офіційний вісник України. - 2015. - № 34.

2. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 28 серпня 2014 року "Про невідкладні заходи щодо захисту України та зміцнення її обороноздатності": Указ Президента України від 24 вересня 2014 року №744/2014 // Офіційний вісник Президента України. - 2014. - №40.

3. Угода про реалізацію Трастового фонду Україна - НАТО з питань кібербезпеки між Службою безпеки України та Румунською службою інформації від 23 липня 2015 року // Офіційний вісник України. - 2015. - №79.

ПРЕЗИДІЯ СЕМІНАРУ

Гребенюк М. В.	Керівник Міжвідомчого науково-дослідного центру з проблем боротьби з організованою злочинністю при Раді національної безпеки і оборони України, кандидат юридичних наук, доцент
Чернявський С. С.	Проректор Національної академії внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор
Петров В. В.	Керівник служби з питань інформаційної безпеки Апарату Ради національної безпеки і оборони України, кандидат політичних наук
Розвадовський Б. Л.	Заступник Керівника служби - керівник управління з питань державної безпеки Апарату Ради національної безпеки і оборони України, кандидат юридичних наук, доцент
Бушуєв К. В.	Заступник Голови Національної поліції України - керівник апарату
Кястутіс Ланчінскас	Голова Консультативної місії Європейського Союзу

Боротьба з організованою злочинністю: актуальні проблеми та шляхи вирішення в умовах реформування правоохоронних органів: зб. матер, міжвідом. наук.-практ. семінар. (Київ, 10 червня 2016 року). - Київ : Міжвід. наук.-дослід. центр з проблем боротьби з організованою злочинністю при Раді національної безпеки і оборони України, 2016. - 138 с.

У збірнику висвітлюються актуальні проблеми протидії проявам організованої злочинності в умовах реформування правоохоронних органів. Зокрема, розглядаються питання організаційно-правових засад діяльності суб'єктів боротьби з організованою злочинністю, методологічних засад оцінки криміногенної ситуації в умовах реформування правоохоронних органів, імплементації зарубіжного досвіду боротьби з організованою злочинністю, формування напрямів удосконалення вітчизняного законодавства щодо посилення кримінальної відповідальності учасників організованих злочинних формувань, запобігання проявам транснаціональної організованої злочинності.

Для працівників правоохоронних органів, суддів, науковців, викладачів, фахівців у сфері боротьби з організованою злочинністю.

Тези доповідей публікуються в авторській редакції. Організатори заходу залишають за собою право не поділяти думку авторів.

© Міжвідомчий науково-дослідний центр з проблем боротьби з організованою злочинністю, 2016